

Politiuddannelsen som politisk fejlbeslutning

Temanummer: Politiske vildskud, langskud og selvmål i Danmark i nyere tid

Artiklen diskuterer beslutningen truffet i efteråret 2015 om at nedlægge politiets daværende treårige professionsbacheloruddannelse og erstatte den med en toårig basisuddannelse på et lavere niveau. Beslutningen var i ordets egentlige forstand en panikbeslutning truffet i en situation med betydeligt pres på Danmarks ydre grænser. Den var derfor uigennemtænkt og dårligt forberedt og havde som konsekvens, at dansk politi aldrig fik gennemført det kompetenceløft, der oprindeligt var en væsentlig del af politireformen i 2007. I et mere langsigtet perspektiv skabte den et voksende og stadig uløst problem med en politistyrke, der ud fra politiets egne analyser ikke har de fornødne kompetencer til at håndtere aktuelle og fremtidige ordens-, sikkerheds- og kriminalitetsproblemer på et tilfredsstillende niveau.

Der findes politiske fejltagelser, der bliver til store sager, til tider skandaler, og som ingen derfor reelt er i tvivl om er netop fejltagelser. Og så findes der andre fejltagelser, som selvom de har store konsekvenser og omkostninger ikke bliver almindelig erkendt som sådan – og som måske mere specifikt ikke bliver til en større offentlig diskussion.

Beslutningen i efteråret 2015 om at forkorte og dermed forringe politiuddannelsen hører til i den sidste kategori. Der er ikke kommet nogen større offentlig debat ud af den beslutning, og det er tvivlsomt, om det er almindeligt erkendt blandt politiske beslutningstagere, at der var tale om en fejlbeslutning. I hvert fald er det ikke blevet offentligt anerkendt, at det var en fejl, ganske som fejlen ikke siden er blevet rettet op igen.

I de første afsnit af denne artikel vil jeg kort gennemgå forhistorien til beslutningen, herunder i særdeleshed baggrunden for, at man få år tidligere havde besluttet at omlægge politiuddannelsen til en professionsbacheloruddannelse. Dels skal en del af forklaringen på fejlbeslutningen findes i denne forhistorie, dels var omkostningerne ved at forkorte uddannelsen, at man ødelagde den nye politiuddannelsen, man kort forinden havde brugt betydelige ressourcer på at bygge op.

Der kan også være behov for at præcisere brugen af begrebet om fejlbeslutning og skelne mellem i hvert fald tre forskellige måder, hvorpå en beslutning kan siges at være en sådan. For det første kan beslutningen vise sig ikke at lede til det ønskede resultat, eller den har så væsentlige bivirkninger og utilsigtede konsekvenser, at det samlede resultat er uheldigt og ikke står mål med omkostningerne. Eller som variant, at den efterfølgende implementering af

**ADAM
DIDERICHSEN**
Lektor,
Københavns
Professionshøjskole

beslutningen forløber uheldigt eller endda viser sig at være umulig at gennemføre. For det andet kan selve beslutningsprocessen være fejlbehæftet. Det kan der være utallige grunde til, men det kan fx være, fordi den er dårlig forberedt og hviler på et fejlagtig beslutningsgrundlag, eller fordi beslutningstagere lader sig aflede eller vildlede af aktører med andre dagsordner (som fx lobbyister). Endelig kan en beslutning for det tredje vise sig at være en fejl, fordi den i et mere langsigtet perspektiv underminerer eller strider med andre ting, der er vigtige, herunder erklærede politiske mål eller grundlæggende værdier i samfundet.

Det er ofte især den første betydning, der er i centrum, når man taler om fejlbeslutninger. Men tit er det jo netop problematiske beslutningsprocesser, der leder frem til beslutninger, der viser sig at være fejlbehæftede. Og endvidere er det vigtigt at anlægge et bredt perspektiv på fejlbeslutninger, så man også inddrager de langsigtede konsekvenser, en given beslutning har for fx demokrati og retsstat. Man ville selvfølgelig kunne sige, at sådanne konsekvenser blot udgør et eksempel på utilsigtede bivirkninger. Men de er alligevel værd at fokusere særligt på. Dels fordi der er tale om en særligt problematisk form for bivirkninger med alvorlige konsekvenser for samfundet fundament. Dels fordi de ofte peger på, at den begrebslige ramme, som beslutningen oprindeligt blev truffet inden for, var for snæver, som hvis man fx gør noget til et rent teknisk spørgsmål, der også viser sig at have værdimæssige konsekvenser.

Beslutningen om at forkorte politiuddannelsen udgør netop et sådant sammenhængende kompleks af politiske beslutningsfejl. I det følgende vil jeg derfor vise, at der var tale om en fejlbeslutning i alle de ovennævnte tre betydninger af ordet. Samtidig vil jeg pege på nogle af de faktorer, som forklarer, at beslutningen blev truffet, herunder såvel de specifikke omstændigheder i efteråret 2015, der blev anledningen til den, som de mere overordnede strukturelle og organisationskulturelle forhold, som forklarer, at anledningen fik netop denne virkning.

Om politiuddannelser

Siden 2010 har vi i Danmark haft tre meget forskellige politiuddannelser. Før 2011 var politiuddannelsen en såkaldt etatsuddannelse med en længde på tre år. Som led i den store politireform i 2007 blev det imidlertid besluttet også at gennemføre en større reform af politiets uddannelser, hvilket førte til skabelsen af en treårig professionsbacheloruddannelse, der dog fik en noget vanskelig start, da politiet i 2010 fik afslag på sin første akkrediteringsansøgning. En ny udgave af uddannelsen blev indført i 2011, men først officielt akkrediteret i 2013 (ACE Denmark – Akkrediteringsinstitutionen, 2013a, 2013b). Den nye professionsbacheloruddannelse var således ikke længere end etatsuddannelsen, men var på et højere niveau og omfattede en betydelig omlægning af uddannelsens didaktik og faglige indhold. Allerede i 2015 besluttede man

imidlertid at erstatte professionsbacheloruddannelsen med en toårig såkaldt basisuddannelse, der senere er blevet forlænget til to år og fire måneder.

Basisuddannelse er ikke akkrediteret og indplaceret i den danske kvalifikationsramme, og der er derfor ikke noget officielt svar på, hvilket niveau den befinder sig på. Men det forekommer rimeligt at antage, at der er tale om en kort videregående uddannelse svarende til niveau 5 i kvalifikationsrammen, hvor professionsbacheloruddannelser er niveau 6 (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2019). Store dele af såvel didaktik som det faglige indhold fra professionsbacheloren blev videreført i komprimeret form på basisuddannelsen, der således hverken i længde eller indhold har karakter af en tilbagevending til den tidligere etatsuddannelse, selvom den markante forkortelse selvfølgelig har betydning for, hvor grundigt stoffet behandles. I 2016 fulgte man beslutningen op ved at indføre såkaldte politikadetter, der på baggrund af en uddannelse på kun seks måneder skulle assistere politiet med især grænsekontrol samt transport- og bevogtningsopgaver.

Beslutningerne i 2015 og 2016 blev truffet, uden at der var blevet gennemført en egentlig evaluering af professionsbacheloruddannelsen eller foretaget en ny analyse af politiets fremtidige kompetencebehov. Vi har derfor ikke noget videre solidt grundlag for at afgøre, hvor velfungerende denne uddannelse var. Der er imidlertid grund til at fremføre to overordnede betragtninger om professionsbacheloruddannelsen tilblivelse. For det første var en væsentlig baggrund for uddannelsen, at andre velfærdsuddannelser i årene forinden var blevet omlagt til professionsbacheloruddannelser. Der var, om man vil, tale om mimetisk institutionel isomorfi (DiMaggio & Powell, 1983), hvor politiet efterlignede udviklingen på andre områder, men uden at ændringerne var forankret i et længere perspektiv eller strategisk vision (Diderichsen, 2017).

For det andet er der en række særlige forhold, som gør sig gældende i politiuddannelsessammenhæng, og som man måske ikke i tilstrækkelig grad havde gjort sig klart. I særdeleshed står politiet så centralt i statens magtudøvelse, at der ikke er nogen entydig måde at trække et klart skel mellem politiets faglighed og mere politiske spørgsmål om rammerne for og omfanget af statens magtudøvelse. Spændingen mellem faglighed og politisk loyalitet vil være velkendt også fra andre kontekster og i særdeleshed fra andre dele af den offentlige sektor. Men den antager en særlig tilspidset form i politisammenhæng netop i kraft af politiets status som politisk magtmiddel og den dermed sammenhængende organisering af politiet som i et strengt hierarkisk, militær lignende system.

Det betyder mere specifikt, at politiuddannelse rummer en række grundlæggende dilemmaer eller spændinger. Først og fremmest er der en spænding mellem kontrol og professionalisering (Hjørdis, et al., 2021). På den ene side står behovet for at disciplinere politielever til at være loyale over for organisationen, ledelsen, politiske prioriteringer samt lovgivning og andre juridiske rammer. På den anden side ønsket om at opbygge en professionsfaglighed

og -identitet hos de politistuderende (snarere end -elever), der sætter dem i stand til selvstændig problemløsning ud fra faglige standarder og et opdateret vidensgrundlag. Denne spænding gør sig også gældende i et mere didaktisk perspektiv, hvor skellet mellem kontrol og professionaliseres spejles i en skelnen mellem det at lære at gøre det rigtige og det at lære, hvorfor man gør det, så man kan arbejde på egen hånd. Moderne pædagogik bliver derfor i politisammenhæng til en intervention i et politisk felt og ting, der er banale i andre uddannelseskontekster, bliver kontroversielle.

Af samme grund rejste professionsbacheloruddannelsen en række grundlæggende spørgsmål om værdier, organisationskultur samt forholdet mellem politi, politik og det øvrige samfund, som ikke var stillet og slet ikke afklaret, hverken da man indførte uddannelsen, eller da man nedlagde den igen i 2015 – og som vi heller ikke i dag har besvaret som samfund. I sagens natur førte denne uddannelse til en styrkelse af de professionsfaglige og -dannende elementer, hvilket omvendt kunne og måske også blev oplevet som en tilsvarende svækkelse af den politiske og ledelsesmæssige kontrol. Jeg vil i sidste og konkluderende afsnit vende tilbage til dette grundlæggende spørgsmål om faglighed og politisk kontrol.

Hvad man afskaffede: professionsbacheloruddannelsen

Enhver beslutning har omkostninger både i form af direkte omkostninger og i form af alternativomkostninger. En væsentlig del af omkostningerne ved forringelserne af politiuddannelsen ligger således i de ting, der ikke blev til noget, herunder i særdeleshed de mål, som lå til grund for indførelsen af professionsbacheloruddannelsen.

Politireformen i 2007 blev oprindelig skitseret af det såkaldte Visionsudvalg (Visionsudvalget, 2005, 2005b) og sigtede både mod en effektivisering af politiet og mod at ruste politiet til at imødegå fremtidige kriminalitetstrusler. For så vidt gælder uddannelsesområdet pegede udvalget på et behov for at hæve uddannelsens niveau, sikre kompetenceudvikling, imødekomme medarbejdernes ønsker til bedre uddannelse samt integrere grunduddannelsen i det eksterne uddannelsessystem (Visionsudvalget, 2005, s. 178). Skal vi udfolde Visionsudvalgets oprindelige formuleringer, kan vi pege på følgende hovedpointer, der samtidig kan tjene til at opsummere den efterfølgende (interne) debat om politiets uddannelser og kompetencebehov.

Først og fremmest var (og er) behovet for et højere niveau i politiuddannelsen begrundet i et hensyn til *samfund og borgere* i form af politiets muligheder for at løse fremtidige opgaver med den kvalitet, som borgerne må forvente. Dette overordnede hensyn kan inddeles i en række underpunkter. Det drejer sig for det første om politiets mulighed for at håndtere (fremtidige) komplekse kriminalitetsproblemer. Aktuelle eksempler kunne være international og grænseoverskridende kriminalitet samt cyberkriminalitet, herunder økonomisk kriminalitet på nettet. Disse og tilsvarende opgaver fylder stadig mere i politiets

samlede opgaveportefølje og er især for cyberkriminalitetens vedkommende i voldsom vækst. Det er samtidig områder, der ofte er både meget ressourcekrævende og fagligt udfordrende for politiet. Den faglige kompleksitet kan have flere former, ofte i kombination med hinanden, herunder teknisk (som fx meget it-kriminalitet), juridisk (som fx uklare og kreative selskabskonstruktioner), efterforskningsmæssigt (som fx at arbejde med digitale spor), sprogligt (som fx tolkning af afhørte med udenlandsk baggrund), praktisk-juridisk (som fx samarbejde med andre landes politi) med meget mere.

Disse kriminalitetsområder stiller således krav om, at politiet som organisation erhverver sig nye kompetencer enten ved at hæve uddannelsesniveaet blandt politiuddannede eller ved at ansætte nye personalegrupper såsom akademisk uddannede medarbejdere – eller måske bedst ved at gøre begge dele på samme tid. Kravene er imidlertid ikke begrænset til specifikke kompetencer (som fx it), men omfatter også politiets evne til mere generelt at arbejde på nye måder med disse udfordringer. Der har i de senere år været en del fokus på efterretningsbaseret politiarbejde, der er særlig relevant, når det drejer sig om bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Men det er egentlig blot et eksempel på, at politiet skal blive bedre til at arbejde videns- og analysebaseret, hvis man skal kunne håndtere fx cyberkriminalitet eller grænseoverskridende organiseret kriminalitet. Det er endvidere en vigtig pointe, hvis man skal forstå, hvorfor man besluttede at hæve det generelle akademiske niveau snarere end blot at indføre en række nye fag på politiuddannelsen.

Betydningen af et generelt fagligt løft bliver imidlertid særlig tydeligt ud fra, at de ovennævnte nye kriminalitetsudfordringer blot er eksempler på et stadig skiftende kriminalitetsmønster. Der er tale om eksempler på ting, der i dag (2021) udfordrer dansk politi, mens Visionsudvalget i sin tid især pegede på organiseret kriminalitet samt på den store vækst i særlove som udlændingelov, arbejdsmiljølovgivning, regnskabslovgivning med meget mere, der betyder, at politiet skal navigere i et langt mere komplekst juridisk landskab end blot traditionelle straffelovsovertrædelser (Visionsudvalget, 2005, s. 57-9). Forestiller vi os tilsvarende, hvordan Danmark ser ud 16 år fremme i tiden, kan vi være helt sikre på, at der vil være helt nye udfordringer, som vi i dag ikke kan forudsige. Det er derfor ikke tilstrækkeligt, at vi uddanner et politi, der har de fornødne kompetencer til at håndtere en liste over aktuelle kriminalitetsudfordringer, for en sådan liste vil blive forældet lang tid før nyuddannede politifolk er færdige med deres arbejdsliv. Der er snarere brug for at uddanne politifolk på en sådan måde, at de kan indhente ny faglig viden og omsætte den i forbedret praksis på et givent område, sådan at politiet løbende kan opdatere sin viden for at håndtere nye udfordringer. Politifolk skal med andre ord have et udviklingsorienteret perspektiv på egen faglighed. Netop skærpede krav til udviklingsorientering er imidlertid et af kendetegnende ved en professionsbacheloruddannelse og er rent formel en af de definerende forskelle mellem dette og lavere uddannelsesniveauer (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2019). Det var derfor også en vigtig grund til, at det netop var dette kvalifika-

tionsniveau, der blev valgt, da politiet efterfølgende skulle implementere Visionsudvalgets udkast til en uddannelsesreform (Jonasson & Lauritsen, 2008).

Samtidig stilles der nye krav til politiet, også når det drejer sig om velkendte kriminalitetsområder. Eksempler kunne være vold i nære relationer eller voldtægter og andre seksuelle krænkelser. Begge dele er selvfølgelig gammelkendte kriminalitetsformer. Men det betyder ikke, at politiet kan blive ved med at arbejde med dem, som de altid har gjort. Samfundet ændrer sig, og vores tolerance over for mænds vold mod kvinder er heldigvis langt lavere end tidligere, ganske som tidligere tiders tendens til at placere skylden for seksuelle krænkelser hos offeret i dag virker helt uacceptabel. Samtidig forventer borgerne i dag en professionel faglig indsats af høj kvalitet fra politiets side, og hver eneste sag med et voldtægtsoffer, der ikke føler sig taget alvorlig eller decideret afvist, er uacceptabel og skadelig for politiets omdømme.

Også på traditionelle kriminalitetsområder er der således brug for dels et kompetenceløft (som fx bedre afhøringskompetencer specielt i forhold til traumatiserede borgere), dels en evne til at arbejde udviklingsorienteret, så politiet bliver i stand til at opsøge ny viden på fx voldtægtsområdet og omsætte den i forbedret praksis.

Det bringer os til et andet vigtigt hensyn, nemlig politiets evne til at tiltrække og fastholde relevante kompetencer til løsning af disse nye opgaver. Det kræver en organisation, der er i stand til aktivt at opsøge nye kompetencer og tilbyde medarbejderne relevant efter- og videreuddannelse. Den opgave bliver betydeligt nemmere, hvis politiets uddannelser integreres i det øvrige uddannelsessystem. Det gælder i forhold til det nationale (danske) uddannelsessystem, hvor akkreditering af politiets uddannelser giver politiuddannede de formelle forudsætninger for optag på fx master- og kandidatuddannelser. Det forekommer fx temmelig u hensigtsmæssigt, at politiuddannede medarbejdere i PET ikke kan blive optaget på SDU's masteruddannelse i Intelligence and Cyber Studies uden at erhverve sig yderligere uddannelsesmæssige kvalifikationer. Og det gælder på et europæisk plan, hvor optag på relevante udenlandske uddannelsesstilbud forudsætter, at tidligere erhvervede uddannelser er akkrediteret inden for den fælleseuropæiske kvalifikationsramme. Dette sidste punkt har særlig relevans for erhvervelse af kompetencer inden for meget specialiserede felter, hvor der ikke er relevante nationale tilbud. Danmark har fx ikke en masteruddannelse i grænsekontrol og er formodentlig for lille et land til, at det ville være muligt at drive en sådan – hvilket er et argument for, at danske politifolk i stedet søger optag på den fælleseuropæiske master udviklet i Frontex-regi. Som det sidste eksempel illustrerer, kan formelt akkrediterede kompetencer også vise sig at udgøre en fordel eller et egentligt krav for deltagelse i det europæisk politisamarbejde. Det viser selvfølgelig også, at beslutningen om at trække politiets uddannelser ud af akkrediteringssystemet langt fra var konsekvensløst, også selvom de politikere og embedsmænd, der tog del i beslutningen i 2015, ikke synes at have haft nogen forståelse af dette.

Endelig er der for det tredje hensynet til politiets ansatte og især de politiuddannede. Visionsudvalgets oprindelige vurdering i 2005 var, at det i fremtiden ville blive stadig vigtigere med fleksible karrierer, dels fordi det ville blive et ønske blandt politifolk, dels fordi det ville muliggøre, at politiet kunne rekruttere relevante kompetencer blandt mennesker, der havde en anden baggrund end traditionel politifaglighed. Det skulle med andre ord både være muligt for en politiuddannet at søge ansættelse i fx en kommune og for politiet at rekruttere personer, der tidligere har arbejdet med kriminalitetsforebyggelse i kommunalt regi. Det er klart, at sådanne sammensatte karriereforløb gøres lettere, hvis politiets uddannelser inkorporeres i det øvrige uddannelsessystem, sådan at man kan søge relevant efter- og videreuddannelse som led i overgangen fra en ansættelse til en anden.

Beslutningsprocessen

Beslutningen om at forkorte politiuddannelsen blev truffet i efteråret 2015 som del af en ny flerårsaftale for politi og anklagemyndighed. Samtidig og som konsekvens af forkortelsen blev også det akademiske niveau på uddannelsen sænket, og den hidtidige treårige bacheloruddannelse blev erstattet med en toårig såkaldt basisuddannelse. Officielt var begrundelsen et ønske om at "fremtidssikre" politiuddannelsen (Justitsministeriet, 2015), og ministeriet kunne endda forsikre, at der ikke "ændres [...] på kvaliteten af uddannelsen" (Justitsministeriet, 2015, s. 2), selvom man forkortede den med 1/3 og sænkede den mindst et niveau i den nationale kvalifikationsramme.

På trods af de fine ord, der vel selv med al respekt for politisk spin må siges at befinde sig på grænsen af det sandfærdige, er det umuligt at forstå beslutningen uden at inddrage den konkrete historiske kontekst, hvor den blev truffet. Således var der i ordets egentlige og bogstavelige forstand tale om en panikbeslutning, som blev truffet i al hast i den meget pressede politiske situation, der opstod under flygtningekrisen i efteråret 2015. Krisen synes at kalde på resolut handling, som kunne bringe situationen under kontrol. Imidlertid var dansk politi i forvejen stærkt belastet af bevogtningsopgaver efter terrorangrebet i København tidligere samme år, og det var vanskeligt at se, hvordan politiet skulle kunne finde ressourcer til en forstærket grænsebevogtning, der med stor sandsynlighed ville komme til at strække sig over længere tid.

En meget væsentlig grund til forringelsen var således et ønske om at kunne uddanne nye politifolk på kort tid, snarere end et ønske om at fremtidssikre uddannelsen. Det var i hvert fald den forståelse, som var fremherskende i mediedækningen, hvor beslutningen eksplicit blev begrundet med behovet for hurtigt at uddanne nye politifolk (se fx Nielsen, 2015). Begivenhederne i 2015 satte sig også markante aftryk i den indholdsmæssige toning, der indgik som en del af den samlede beslutning. Således understreges det i aftaleteksten, at de beredskabsmæssige og bevogtningsmæssige aspekter af politiuddannelsen skal opprioriteres, ganske som også skydeundervisningen skal styrkes. Netop

den prioritering skal ses i forlængelse af Rigspolitiets evaluering af hændelserne i forbindelse med angrebet på Krudttønden og Synagogen, hvor et af læringspunkterne netop var, at politiet skydekompetencer skulle styrkes. (Rigspolitiet, 2015a, 2015b). Hvis man ser på det faktiske indhold i beslutningen, synes den politiske vurdering derfor ikke blot at have været, at der var brug for flere politifolk, men også at der var behov for et mere beredskabsorienteret politi, der godt kunne have en kortere uddannelse.

Denne grundlæggende ændring af politiuddannelsens længde, niveau og indhold blev gennemført uden nogen nærmere analyse af politiets langsigtede kompetencebehov eller af de opgaver, som politiet måtte forventes at skulle løse i et perspektiv, der rakte ud over de øjeblikkelige beredskabsmæssige udfordringer. Der var ikke engang gennemført nogen nærmere analyse, som kunne godtgøre antagelsen om, at den nye basisuddannelse ville være tilstrækkelig til at give politifolk de kompetencer, der ville være nødvendige for at håndtere terrorudfordring og flygtningekrise. Da man aldrig havde evalueret professionsbacheloruddannelsen, var det heller ikke afklaret, om denne uddannelse måske netop gav politifolk de kompetencer, de havde brug for i den aktuelle situation, eller om der var behov for at ændre dens kompetenceprofil. Hertil kommer, at man ikke engang havde afklaret ordentligt, om det ville være muligt at øge optaget på den daværende professionsbacheloruddannelse, hvilket vel ellers ville være oplagt, hvis man ønskede at uddanne flere politifolk.

Der var med andre ord tale om politisk frihåndstegning i en paniksituation, hvor man ikke havde taget sig tiden og den fornødne omhu til at sikre sig et ordentlig beslutningsgrundlag.

Samtidig blev beslutningen kædet sammen med en grundlæggende og – i hvert fald på papiret – ganske ambitiøs ændring af politiets efter- og videreuddannelsessystem. Således skulle der angiveligt gennemføres obligatoriske efter- og videreuddannelse, der udover politifaglige specialistuddannelser (som fx livvagt eller hundefører), også skulle omfatte ”specialiserede diplomuddannelser” (Justitsministeriet, 2015). De sidstnævnte ville ud over at styrke specialistkompetencer også være en måde at løfte politifolk til bachelorniveau og kunne derfor tjene som en slags erstatning for professionsbacheloruddannelsen. Dette var vigtigt ikke mindst for Politiforbundet, som havde behov for at begrunde sin accept af den nye basisuddannelse over for medlemmerne, og som derfor gerne ville kunne forsikre dem om, at efter- og videreuddannelse ville blive opprioriteret såvel ressource- som niveaumæssigt. I det hele taget fungerer efter- og videreuddannelse i aftaleteksten som et alibi for det øvrige forringelser og som en legitimering af, at der i virkeligheden er tale om en ”fremtidssikring” og dermed en forbedring.

Også på dette punkt er det imidlertid tydeligt, at beslutningen blev truffet på et utilstrækkeligt grundlag. Eksempelvis synes hverken retspolitikere eller embedsmænd i Justitsministeriet at have gjort sig klart, at der ikke fandtes (og

fortsat ikke findes) nogen uddannelsesinstitution i Danmark, der ville kunne udbyde og drive de nævnte diplomuddannelser. Professionshøjskolerne har ikke det fornødne politifaglige miljø, og Politiskolen kan rent formelt ikke udbyde diplomuddannelser, da den som konsekvens af omlægningen af grunduddannelsen ikke længere er en uddannelsesinstitution på bachelorniveau. Der blev heller ikke gennemført nogen ordentlig analyse af, om det overhovedet ville være muligt eller realistisk for politiet at gennemføre et massivt efter- og videreuddannelsesløft i en situation, hvor man var meget presset på ressourcer. Også analysen af aftalens økonomiske konsekvenser var mangelfuld. Godt nok afsatte man en ekstrabevilling på 480 millioner kr. til politiet, hvoraf en del skulle bruges til at øge optaget på Politiskolen (Finansministeriet, 2015, s. 6-7). Men der synes ikke at være udarbejdet en beregning af, hvad politiets nye uddannelsessystem ville koste skatteyderne, herunder hvad omkostningerne ville være ved, at de nye diplomuddannelser skulle gennemføres af medarbejdere, der fik fuld løn under uddannelse, i modsætning til de politistuderende, der fik SU under skoledelen af professionsbacheloruddannelsen. Også på dette punkt var der tydeligvis tale om frihåndstegning.

Det kan på denne baggrund måske ikke undre, at det nye efter- og videreuddannelsessystem aldrig er blevet til noget, og at de bebudede specialiserede diplomuddannelser her seks år senere fortsat ikke eksisterer. I mellemtiden har man uddannet adskillige tusind politifolk på et niveau, der ud fra politiets egne tidligere analyser af fremtidige kompetencebehov er for lavt, uden nogen plan for, hvordan man løser det problem, eller et overblik over, hvor mange økonomiske ressourcer det vil kræve.

Samlet set var der således tale om fire tæt sammenhængende beslutninger. For det første at forkorte politiuddannelsen og dermed også sænke det overordnede faglige niveau på uddannelsen. For det andet at ændre markant i uddannelsens faglige indhold for at styrke de beredskabsfaglige aspekter. For det tredje at gennemføre en mere overordnet omlægning af politiets uddannelser, herunder i særdeleshed af efter- og videreuddannelsessystemet. For det fjerde at trække politiets uddannelser ud af det offentlige uddannelsessystem og i sammenhæng hermed også trække Politiskolen ud af akkrediteringssystemet.

Det sidste punkt er ikke særskilt nævnt i aftaleteksten eller i den samtidige mediedækning. Det blev ikke desto mindre en direkte konsekvens af den måde, som aftalen blev implementeret på, og den almindelige forståelse i politiet synes at have været, at det var en del af det, der blev besluttet, selvom der ikke er noget i aftaleteksten, der direkte udelukker, at man kunne have søgt akkreditering af den nye basisuddannelse på et lavere niveau. Alt dette på trods af, at det netop var manglende kvalitet i det faglige miljø på Politiskolen, der var årsagen til, at skolen i 2010 ikke kunne akkrediteres som uddannelsesinstitution på professionsbachelorniveau. Og på trods af at det i almindelighed vel forekommer ubegrundet, at netop politiets uddannelser ikke er omfattet af det kvalitetssikringssystem, der omfatter alle andre uddannelser i Danmark. Omvendt er det klart, at det gør det nemmere at gennemføre hurtige og om-

fattende ændringer af en uddannelse, hvis man ikke længere behøver at leve op til eksterne kvalitetsstandarder, selvom det selvfølgelig er svært at vurdere, i hvilken udstrækning dette hensyn har været en motiverende faktor.

Der er selvfølgelig en tæt sammenhæng mellem de enkelte punkter, der på mange måder udgør et samlet hele. Men der er alligevel tale om forskellige delbeslutninger, som hver især har en række uheldige konsekvenser. Der er endvidere ikke nogen nødvendig sammenhæng mellem de enkelte punkter, og man kunne fx godt have styrket de beredskabsfaglige aspekter af politiuddannelsen uden at forkorte uddannelsen eller trække den ud af det offentlige akkrediteringssystem. Det bestyrker selvsagt indtrykket af en kaotisk og rodet beslutningsproces, hvor der ikke var tilstrækkeligt overblik over hverken motiverende grunde eller langsigtede konsekvenser af de enkelte delbeslutninger.

Panik og fejlbeslutninger

Det er på mange måder i dag tydeligere end nogensinde, at dansk politi har brug for et kompetenceløft. Det gælder nye komplicerede kriminalitetstyper som de ovenfor nævnte. Og det gælder nye krav til politiets faglighed inden for såvel nye som traditionelle kriminalitetsformer, hvor der i den senere tid har været særlig opmærksomhed på seksualforbrydelser samt politiets afhørings- og efterforskningskompetencer.

Det synes at vise, at i hvert fald dele af målene bag professionsbacheloruddannelsen fortsat er relevante. Det viser også, at en vigtig del af forklaringen på beslutningen om at afskaffe den var, at de overordnede mål med uddannelsesreformen var dårligt forankret i politiets ledelse, og var blevet tabt af syne som konsekvens af den problematiske implementering af politireformen som helhed, herunder i særdeleshed den manglende økonomistyring (Diderichsen, 2017). Det var, fordi man blandt ledende embedsmænd i Justitsministeriet og Rigspolitiet ikke længere havde blik for det strategiske formål med uddannelsesreformen, at man kunne gennemføre en forringelse af politiuddannelsen uden at forstå eller gennemtænke de langsigtede konsekvenser.

En anden vigtig forklaring skal formodentlig søges i den måde, hvor den tilspidsede situation i efteråret 2015 blev håndteret politisk. Således forklarer det ikke meget at konstatere, at der var tale om en panikbeslutning, hvis man ikke inddrager de organisatoriske forhold, der gjorde, at panikken kunne give anledning til netop den beslutning. Der var åbenlyst et behov for handling i den pressede situation i efteråret 2015 og formodentlig også et tydeligt artikuleret politisk behov for at vise handlekraft. Men denne situation kan kun blive til en kortsigtet beslutning vedrørende uddannelse, hvis vi dertil lægger et manglede fagligt modspil fra embedsmandsside. Der burde have været embedsmænd i Rigspolitiet og Justitsministeriet, som havde peget på de langsigtede konsekvenser af en forringelse, og som havde haft blik for helt oplagte problemer ved fx den planlagte omlægning af politiets videre- og efteruddannelse. Og som måske også havde haft tilstrækkeligt med indsigt i ud-

dannelsesspørgsmål til at forstå, at netop uddannelser om noget forudsætter et langsigtet perspektiv og derfor ikke egner sig til planlægning og revidering ud fra dagsaktuelle behov.

Konkluderende bemærkninger

Men måske det allermest slående ved beslutningsprocessen er det tilsyneladende helt fraværende blik for beslutningens værdimæssige konsekvenser. Det er en illusion at tro, at man kan isolere politiets faglighed fra det bredere spørgsmål om forholdet mellem stat og borger. Den danske stat i efteråret 2015 er en stat, der sætter sig for at blive bedre til at anvende magt over for borgerne. Dette fornyede fokus på magtanvendelse løber som en rød tråd igennem de indholdsmæssige ændringer i politiuddannelsen. Og når der tales om politifaglige kompetencer, synes det ofte især at være netop færdigheder i magtanvendelse, der tænkes på.

En del af forklaringen på det komplekse og uheldige forløb med politiuddannelserne kan således ligge i, at såvel indførelsen af professionsbacheloruddannelsen som nedlæggelsen af den i 2015 hvilede på den forudsætning, at spørgsmål om politiuddannelse kunne besvares i et værdineutralt sprog, som udelukkende handler om kompetencer, faglighed og didaktik. Og måske dette var den mest grundlæggende fejlbeslutning – at vi som samfund gennemførte først den ene, så den anden store ændring af politiuddannelsen uden at forstå, at spørgsmål om politi altid først og fremmest handler om statens magt over borgerne.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt blot at konstatere, at de grundlæggende problemer ved politiets uddannelser, som blev påpeget i forbindelse med politireformen, fortsat er uløste. Vi er som samfund nødt til at forholde os til de meget grundlæggende spørgsmål om politiets rolle, som uddannelse på netop dette område stiller. Det gælder først og fremmest for spændingen mellem politisk loyalitet og ønsket om at professionalisere og vidensbasere politiets arbejde. Når det gælder kvaliteten af politiets arbejde, er der meget at vinde ved at styrke politiets faglighed og understøtte den med uafhængige forsknings- og uddannelsesinstitutioner som norske Politihøgskolen eller fagprofessionelle institutioner som det engelske College of Policing. Men det ændrer politiets rolle og skaber en større armslængde fra dagsaktuelle politiske prioriteringer, og hvis ikke vi sikrer, at denne ændrede politirolle har bred legitimitet i befolkningen og blandt politiske ledere, vil også fremtidige forsøg på at styrke politiets faglighed hvile på et skrøbeligt fundament.

Referencer

- ACE Denmark – Akkrediteringsinstitutionen, 2013a. *Brev af 21. juni 2013 til Politiskolen om Positiv akkreditering af ny professionsbacheloruddannelse i politivirksomhed*. Online: http://akkrediteringsraadet.dk/wp-content/uploads/afgoerelser/298_politiskolen_uddann.pdf [Senest hentet eller vist den 2 20 2017].
- ACE Denmark – Akkrediteringsinstitutionen, 2013b. *Brev af 21. juni 2013 til Politiskolen om Positiv akkreditering af nyt udbud af professionsbacheloruddannelsen i politivirksomhed*. Online: http://akkrediteringsraadet.dk/wp-content/uploads/afgoerelser/politiskolen_udbud.pdf [Senest hentet eller vist den 20 2 2017].
- Diderichsen, A., 2017. Renewal and Retraditionalisation – the Short and Not Very Glorious History of the Danish Bachelor's Degree in Policing. *Nordisk Politiforskning*.
- DiMaggio, P.J. & Powell, W.W., 1983. The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), p. 147–160.
- Finansministeriet, 2015. ”Et styrket politi. Et tryggere Danmark». *Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi i 2016-2019*. Online: <https://fm.dk/media/16919/Politiaftale.pdf> [Senest hentet eller vist den 20 10 2021].
- Hjørdis, B.E., Sørlø, V.L. & Egge, M., 2021. *Kunnskap for et tryggere samfunn? Norsk politiutdanning 1920-2020*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Jonasson, B. & Lauritsen, M., 2008. *Dokumentations- og argumentationsrapport. Ændring af politiets grunduddannelsesforløb til en professionsbacheloruddannelse i politivirksomhed*, København: Rigspolitiet, Politiskolen.
- Justitsministeriet, 2015. *Faktaark om politiuddannelsen*. Online: <http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2014/Faktaark%20om%20politiuddannelse.pdf>, (accessed 14 February, 2017). [Senest hentet eller vist den 31 10 2021].
- King, A. & Crewe, I., 2014. *The Blunders of our Government*. 2nd red. London: Oneworld Publications.
- Nielsen, M., 2015. *TV 2 erfarer: Regeringen vil lave en kortere politiuddannelse*. Online: <https://nyheder.tv2.dk/politik/2015-10-15-tv-2-erfarer-regeringen-vil-lave-en-kortere-politiuddannelse> [Senest hentet eller vist den 29 10 2021].
- Rigspolitiet, 2015a. *Analyse af politiets skydeuddannelser*, København: Rigspolitiet.
- Rigspolitiet, 2015b. *Evaluering af myndighedsindsatsen forud for og i forbindelse med terrorhændelserne den 14. og 15. februar 2015 i København*, København: Rigspolitiet.
- Uddannelses- og forskningsministeriet, 2019. *Kvalifikationsrammen for Livslang Læring*. Online: <https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer> [Senest hentet eller vist den 14 12 2020].
- Visionsudvalget, 2005a. *Fremtidens politi*. København: Justitsministeriet.
- Visionsudvalget, 2005b. *Fremtidens politi. Bilagsbind*. København: Justitsministeriet.